

Dit is de nieuwsbrief van het project WEL in Ontwikkeling. Dit project sluit aan bij het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en wil nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. In deze editie laten we Sabrina Verbrugge en Sam Gielen, twee ervaringsdeskundigen, aan het woord. Marion Kogelman is 'kartrekker' in een van de pilotregio's en vertelt over de vorderingen binnen haar gemeente. En een kleine reminder voor de training die leerplichtambtenaren ondersteunt in het gesprek met ouders over de ontwikkelmogelijkheden van hun kind. Deze nieuwsbrief verschijnt een keer per drie weken en wordt verspreid via [Gedragswerk](#), [Ingrado](#) en [Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd](#). Voor suggesties en reacties kan je bij deze organisaties terecht.

Veel inspiratie en leesplezier gewenst!

LEREN MOET LEUK ZIJN

Sam Gielen is 20 jaar, studeert filosofie en werkt 16 uur per week als **ExpEx** bij Flever, de provinciale welzijnsorganisatie van Flevoland. ExpEx staat voor Experienced Experts, getrainde jongeren die zelf ervaring hebben in de jeugdhulp en zich inzetten als maatje van jongeren en/of adviseur van instellingen en overheden. Vanuit die rol is hij betrokken bij het project WEL in Ontwikkeling.

Sam kijkt terug op een lastige jeugd en dito onderwijs carrière. 'Op de basisschool ging het nog wel redelijk, alhoewel ik al snel doorhad dat ik slimmer was dan de meeste andere kinderen in mijn klas. Er was een plusklasje en een talentenlab waar ik echt veel heb geleerd.'

Trauma

'In het voortgezet onderwijs kreeg ik het zwaar en voldeed ik al gauw aan het stereotype beeld van de hoogbegaafde leerling. Verzuimen van school, depressieve klachten. Toch was het vooral het trauma uit mijn jeugd dat

me parten speelde. School reageerde best oké. Al snel kwam de hulpverlening in beeld en kwam de focus op mijn persoonlijke problemen te liggen. Ruim tweeënhalf jaar ging ik nauwelijks naar school. Uiteindelijk was opname in een kliniek nog de enige mogelijkheid om erbovenop te komen. Dat duurde een half jaar en het heeft me echt heel erg geholpen. Daarna kon ik verder met ambulante hulpverlening. Ik was toen 15 jaar en wilde niet terug naar school.'

Uiteindelijk komt Sam terecht in een onderwijsvoorziening voor 'hoogbegaafde dropouts' zoals hij het

zelf noemt. 'Dat was heel cool, iedereen begreep elkaar. Ik heb daar in totaal 3 jaar gezeten en alle staatsexamens vwo gehaald. Daarna kon ik door naar de universiteit waar ik nu zit.'

Meer vrijheid

Alhoewel de schoolproblematiek bij Sam niet op de voorgrond stond, heeft hij wel ideeën over hoe het anders zou moeten, met name voor hoogbegaafde kinderen. 'Er zou meer vrijheid moeten zijn in wat je leert, meer aandacht voor de interesses van leerlingen. Als je leert wat je leuk vindt, leer je sneller en meer. Leren moet leuk zijn en dat is het voor veel leerlingen nu niet. Dat is jammer en dat kan echt anders. Ook vind ik dat 'mentor zijn' een apart vak is. Een vak waar je geschikt voor moet zijn en dat niet iedere docent zomaar kan. Ik heb mazzel gehad, had echt een goeie mentor. Dat gun ik iedere jongere.'

Data bekend!

Training

'Hoe voer je een gesprek over ontwikkelmogelijkheden?'

Leerplichtambtenaren kunnen zich aanmelden voor de training 'Hoe voer je een gesprek over ontwikkelmogelijkheden?' via [deze link](#). Na de training weet je hoe je met ouders van kinderen die niet ingeschreven staan en van kinderen die thuiszitten, een oplossingsgericht gesprek kunt aangaan en hoe je kunt ontdekken welke mogelijkheden tot ontwikkeling er zijn.

ALLE KINDEREN IN ONTWIKKELING

De regio Emmen/Borger-Odoorn is een van de drie pilotregio's van WEL in Ontwikkeling. Marion Kogelman, pedagoog en voormalig beleidsambtenaar onderwijs, is kartrekker voor de gemeente Borger-Odoorn. Op korte termijn hoopt zij alle kinderen in de basisschoolleeftijd met een vrijstelling in beeld te hebben.

WEL in Ontwikkeling is in Borger-Odoorn ingebed in de [Lokaal Educatieve Agenda \(LEA\)](#). Marion: 'Een van de thema's in deze agenda is 'alle kinderen leren en ontwikkelen in een doorgaande lijn in een voor hen passende omgeving'. Dit project sluit daar naadloos bij aan. Door de aansluiting bij LEA (waar de handtekeningen onder staan van alle onderwijs- en zorgpartners en de gemeente – red.) is er draagvlak en zorgen we voor borging van dat wat we binnen WEL in Ontwikkeling ophalen.'

Gesprek

De eerste ambitie is alle kinderen met een vrijstelling in beeld te krijgen. 'Leerplicht, Stichting Sociaal Team en GGD werken hierin samen met Gedragswerk en Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ)). Vervolgens zullen we de ouders uitnodigen voor een gesprek waarin we de ontwikkelmogelijkheden voor hun kind tegen het licht willen houden. Wat heeft uw kind nodig en wat heeft u als ouders nodig? Dat zijn de vragen die we stellen. Ouders zijn altijd in 'the lead' en we zullen dan ook als eerste vragen wie ze bij het gesprek aanwezig willen hebben. Wij sluiten nadrukkelijk aan bij wat de ouders willen.

'Ook de kwetsbare kinderen van 4 jaar oud, die nog niet zijn ingeschreven in het basisonderwijs, maar ook nog niet leerplichtig zijn, wil de gemeente in beeld hebben. De GGD zal daarin een belangrijke rol spelen omdat de jeugdgezondheidszorg zicht heeft op de ontwikkeling van alle kinderen in de gemeente en de regio heeft op de VVE-kinderen (voor- en vroegschoolse educatie). Door vroeg in kaart te brengen wat er nodig is voor de ontwikkeling, kunnen we voorkomen dat er een beroep op een vrijstelling wordt gedaan als een kind 5 jaar is en naar school moet.'

Opbrengsten

'We zijn mooi op weg en komen steeds dichterbij de ouders van kinderen met een vrijstelling. Zo hebben we al een moreel beraad gevoerd - een gesprek waarin de deelnemers gezamenlijk een ethische kwestie uit hun werk bespreken - bespreken wij 4-jarigen die nog niet op school staan ingeschreven en leggen we contact met zorgboerderijen waar kinderen verblijven. We leggen olifantenpaadjes aan daar waar de weg niet begaanbaar lijkt. Alles vanuit grote zorgvuldigheid - om vanuit een veilige

'We zijn mooi op weg en komen steeds dichterbij de ouders van kinderen met een vrijstelling'

basis het gesprek aan te gaan. Een goed begin is immers het halve werk.'

Lef

Met de opbrengsten van de gesprekken gaat Marion, samen met de werkgroep WEL in Ontwikkeling, aan de slag. Wat en wie zijn nodig om een passend ontwikkelaanbod te realiseren? 'Ons uitgangspunt is dat er voor ieder kind altijd ontwikkeling mogelijk is. Als kartrekker ben ik bezig verbindingen te leggen en de juiste mensen bij elkaar te brengen. Ik ben ervan overtuigd dat er meer kan dan we vaak denken. Als we de vaste kaders durven los te laten en lef tonen.'

Uiteindelijk doel is dat er geen nieuwe vrijstellingen meer worden afgegeven. 'Daarvoor is het nodig dat (speciaal) onderwijs en zorg dichtbij elkaar staan', zegt Marion. 'Dat is wat dit project teweeg moet brengen.'

RUIMTE VOOR AUTONOMIE

Sabrina Verbrugge is moeder van een zoon van inmiddels 12 jaar oud. Een zoon die het als kleuter al moeilijk had op school en uiteindelijk periodes heeft thuisgezeten. Vanaf groep 3 was hij geregeld depressief en vroeg zich dan af wat de zin van het leven was. Sabrina is als ervaringsdeskundige betrokken bij WEL in Ontwikkeling.

‘We werden regelmatig op het matje geroepen vanwege het gedrag van ons kind’, vertelt zij. ‘Hij kon niet stilzitten, wilde het liefst bewegen, deed niet mee in de kring. Of we wel bezig waren met opvoeden, was de vraag. Toen ze hem eenmaal kende, vond de juf van groep 1 en 2 een goede modus. Er kwam iemand om Yaron te helpen. Dat betekende dat hij een wiebelkussen kreeg en een klokje om zijn concentratie te oefenen. Terugkijkend allemaal pogingen hem in het systeem te laten passen. Langzaam ging Yaron geloven dat hij niet goed was zoals hij was.’

Overspannen

Na groep 3 werd besloten dat hij nog een keer groep 3 zou doen. Daar escaleerde het volledig en volgde er een spoedplaatsing in het sbo. ‘Dat leek redelijk te gaan. De klas was kleiner, leerkrachten zagen hem en konden omgaan met zijn enorme behoefte aan autonomie. In groep 6 kwam er een

nieuwe leerkracht en toen ging het alsnog helemaal mis. Een heel aardige vrouw, maar ze begreep Yaron niet. De combinatie met een nieuwe directeur en een nieuwe intern begeleider zorgde voor een sfeer waarin Yaron zich zeer onveilig voelde. De vraag welke stoornis ons kind had, stond centraal. Eind van het liedje was dat we een overspannen kind thuis hadden en dat ik tijdelijk gestopt ben met werken om dat te kunnen opvangen.

‘Nadat Yaron een tijd thuisgezeten had, zijn we terechtgekomen bij dagbehandeling in het UMC Utrecht in combinatie met speciaal onderwijs op het terrein. De eerste twee weken kon hij bij thuiskomst alleen maar huilen, van alles wat er op een dag gebeurde. Dat kwam ook doordat hij twee keer anderhalf uur in de bus zat om op school te komen. Toch heeft de dagbehandeling Yaron ook goed gedaan omdat hij gezien werd. En wij ontdekten dat hij wel degelijk kon leren.’

Thuiszitten

Na de eerste corona-lockdown wilde Yaron niet meer naar school. ‘Omdat de busreis zoveel tijd kostte, zijn we met de coördinator van het samenwerkingsverband gaan praten over een school dichtbij huis. We kwamen uit op een constructie van 3 dagen naar school en 2 dagen thuis op een school die wat meer ruimte had om de dingen anders te doen. Inmiddels zat Yaron in groep 7 en hij wilde zo vreselijk graag dat het goed zou gaan, dat hij keihard heeft gewerkt en veel van zichzelf heeft gevraagd. Na alle Cito’s in mei ging het mis en stortte Yaron volledig in, liep weg van school en had enorme woedeaanvallen. Na de zomervakantie van 2021 is hij nog wel gestart in groep 8, maar na twee weken ging dat mis en is hij niet meer naar school gegaan.’

Autonomie

Inmiddels zit Yaron op een democratische school en de eerste tekenen zijn positief. ‘Hij mag zijn wie hij is en wordt gezien en gewaardeerd om wie hij is. Voorlopig is hij vooral aan het bewegen, overal aan het rondkijken en pianospelen, maar we zijn ontzettend blij dat hij er wil zijn. Hij heeft regie over zijn eigen leerproces en dat is voor Yaron de sleutel. Autonomie; hij zit aan het stuur. Voor het eerst in jaren heeft hij vriendjes op school, kinderen die hij uit zichzelf opzoekt. We wachten nu tot hij weer ‘aan gaat’ en zijn natuurlijke nieuwsgierigheid en leehonger terugkomen. We hebben er vertrouwen in dat daar op deze school alle ruimte voor is.’

Terugkijkend is Sabrina van mening dat er anders gekeken had kunnen worden naar haar kind. Niet nog meer hulp en meer van hetzelfde, maar de vraag stellen ‘wat heeft dit kind nodig om zich te ontwikkelen?’. Het is verdrietig dat het zo ver heeft moeten komen. Zolang het systeem het uitgangspunt blijft en niet het kind, zullen er kinderen blijven uitvallen en trauma oplopen.’

Waar staat WEL in Ontwikkeling voor?

In Nederland wonen jeugdigen die niet ingeschreven staan op een school, maar misschien wel perspectief op onderwijs of ontwikkeling hebben als zij hiervoor meer mogelijkheden krijgen.

Het gaat om kinderen en jongeren (in het vervolg 'jeugdigen' genoemd) met een **vrijstelling** van de Leerplichtwet op grond van **artikel 5 onder a** én voor jeugdigen die niet ingeschreven staan op een school en daar géén vrijstelling voor hebben (**absoluut verzuim**). Veel van deze jeugdigen en hun gezinnen hebben al veel meegemaakt; vaak gaat het om situaties met een lange en complexe historie.

Leren en ontwikkelen kan op veel manieren. Inschrijving in het onderwijs is dan ook geen doel op zich. Soms hebben jeugdigen en ouders zelf ontwikkelmogelijkheden ontdekt, maar worden deze niet erkend. Of wordt de ontwikkeling vanuit de zorg geboden en niet vanuit het onderwijs. Deze waardevolle activiteiten, deze ontwikkeling die er wél is, willen we recht doen en ondersteunen.

WIE ZIJN WIJ?

Met het project **WEL in Ontwikkeling** willen we met partners in de regio's een nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. De ministeries van OCW en VWS hebben Gedragswerk (onderwijs en thuiszitters), Ingrado (leerplicht en RMC) en OZJ (Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd) gevraagd om dit project gezamenlijk te realiseren.

VOOR WIE?

Jeugdigen met een vrijstelling 5 onder a zijn vanwege lichamelijke of

psychische beperkingen vrijgesteld van inschrijving bij een onderwijsinstelling. Deze vrijstelling is door ouder(s) of voogd aangevraagd en inhoudelijk getoetst door een onafhankelijke, niet behandelend arts. De afdeling leerplicht van de gemeente verleent vervolgens de vrijstelling. Hierna is er weinig tot geen contact meer waardoor niet duidelijk is of deze kinderen op een voor hen passende manier in ontwikkeling zijn. Absoluut verzuimers zijn jeugdigen die geen vrijstelling hebben, maar er, vaak om complexe redenen, niet in slagen een school te bezoeken. De zogenoemde thuiszitters.

WAT GAAN WE DOEN?

We gaan in totaal in 75 regio's aan de slag. In elke regio leggen we de focus op 5 jeugdigen. De **eerste fase** van het project speelt zich af in drie pilotregio's, waar het samenwerkingsverband onderwijs, het expertteam complexe casuïstiek jeugd en de leerplichtambtenaren betrokken worden. In interviews vertellen ouders, jeugdigen en betrokken professionals hoe ze kijken naar de vrijstelling, welke ontwikkeling er al wél is, wat hieraan bijgedragen

heeft en wat zij denken dat er nog meer aan ontwikkeling mogelijk is. We kijken naar wat deze ontwikkeling verder kan ondersteunen en zetten hier vervolgens de schouders onder. Factoren die deze ontwikkeling belemmeren worden in kaart gebracht en waar nodig geagendeerd.

In de **tweede fase** slaan we een brug naar nieuwe regio's waar hetzelfde proces zal plaatsvinden. In totaal worden nu 14 regio's aangesloten met elk weer 5 jeugdigen per samenwerkingsverband. Dat wat we leren van de ervaringen van betrokkenen in de regio over 'wat waardevol is' en over 'wat werkt', delen we met de andere regio's. Met deze ervaringen kunnen we beweging brengen in vastgelopen situaties en de ontwikkeling die er al is (h)erkennen en ondersteunen. We schalen op naar in totaal 42 regio's, de **derde fase**. We versterken nu het project en leren met elkaar de mogelijkheden zien.

Hierna volgt de **vierde fase**, waarin we het project uitrollen naar in totaal 75 regio's. Daarmee hebben we een landelijke dekking. Tegelijkertijd zwengelen we de **landelijke dialoog** aan met als doel ook jeugdigen die niet in het project deelnemen en in vergelijkbare omstandigheden verkeren, mogelijkheden voor passende ontwikkeling te bieden.

